

بود که قرار بود برای کل دوره خدمت او ۱۵۰ هزار تومان پرداخت کنند.

با این حال تجدید ناوگان جنگی دریایی در سال ۱۳۱۱ و توسط رضاشاه صورت گرفت. این تاریخ را می‌توان سرآغاز دریانوردی ایران دانست. رضا پهلوی تعدادی ناو، کشتی و بدک‌کش از ایتالیا خریدند و افسران هم برای آموزش به ایتالیا اعزام شدند. رضاشاه ناو بیرو و ناو پلنگ را خریده بود که وظیفه آنها گشت‌زنی در آب‌های خلیج فارس بود. نمی‌دانم سرنوشت این ناوها اکنون چه شده است.

← نیروی دریایی مادر جنگ‌های جهانی هم شرکت داشت؟

نیروهای انگلیسی و شوروی در ۱۳۲۰ به نیروی دریایی جدید ایران شبیخون زدند و تقریباً همه شناورها و تأسیسات نیروی دریایی ما از بین رفت. همین واقعه بود که درباردار غلامعلی بایندر در جنوب در آن کشته شد. پس از آن نیروی دریایی ایران به طور کامل با تجهیزات آمریکایی و انگلیسی اداره می‌شد. پس از پیروزی انقلاب و در دوران دفاع مقدس، ما جنگ دریایی زیادی نداشتیم چون عراق نیروی دریایی نداشت. به همین دلیل تقویت نیروی دریایی با توجه به محدودیت‌های بودجه‌ای کشور پس از جنگ، نیروی دریایی کمتر مورد توجه قرار گیرد.

◀ بحرین در ۱۸۲۰ از ایران جدا شده بود ← درست است که می‌گویند اگر نیروی دریایی قوی داشتیم، بحرین از ایران جدا نمی‌شد؟

بحرین سال‌ها قبل از آنکه محمدرضا نامه جدایی بحرین را امضا کند، به اعراب واگذار شده بود. بحرین از قدیمی‌ترین مستملکات ایران بوده است. ۷۰۰ کیلومتر مربع مساحت دارد و شامل حدوداً ۱۰ جزیره به هم پیوسته است. بحرین در قرن ۱۶ به تصرف پرتغالی‌ها درآمد که به مدت ۸۰ سال دست آنان بود. از قرن ۱۸ به بعد، مسائل تازه‌ای در بحرین پیش می‌آید که ریشه در قرن‌های گذشته دارد. در ۱۶۰۲ ایرانیان به بحرین حمله می‌کنند و آن را به کشور بازمی‌گردانند. وقتی نادرشاه کشته می‌شود، گروهی از اعراب به اینجا می‌آیند و آن را اشغال می‌کنند. انگلیسی‌ها از ۱۸۲۰ شیوخ خلیج فارس را تحت الحمایه می‌کرد. دولت انگلستان این قرارداد را می‌بندد که بحرین تحت الحمایه انگلستان شود. چرا نمی‌توانیم بحرین را بگیریم، چون نیروی دریایی قوی نداریم. انگلیسی‌ها از ۱۸۵۷ به خلیج فارس می‌آیند و طی چند حمله به ایران شهرهای بزازجان، خرمشهر، اهواز و بوشهر را اشغال می‌کنند. بنابراین خلیج فارس می‌شود دریاچه انگلیسی‌ها. آنان نمی‌گفتند بحرین متعلق به ایران نیست، می‌گفتند ما قرارداد بسته‌ایم و می‌خواهیم مراقب باشیم که کشورهایی مانند آلمان و فرانسه اینجا را اشغال نکنند.

یک بار در زمان آل بویه نیروی دریایی ایجاد شد که نامش را «جیش الما» گذاشته بودند. در این زمان از این نیرو برای امنیت تجارت خلیج فارس استفاده می‌شد. بار دیگر هم در دوره سلجوقیان نیروی دریایی کوچکی در خلیج فارس شکل گرفت. اما از نظر تجاری تا چین و بندر مانیلا در فیلیپین رفت و آمد داشتیم

شده بودند، به کشتی‌های ایرانی حمله می‌کردند، آنان را می‌سوزاندند و ملوانانش را می‌کشتند. در شمال هم ترکمن‌ها به بنادر حمله کرده و آنها را غارت می‌کردند و زنان و مردان را به اسیری برده و در ترکمنستان به عنوان کنیز و غلام می‌فروختند. دولت ایران همیشه مترصد مبارزه با اینان بود، اما کاری نمی‌توانست بکند. همه این عوامل مقدمه‌ای بود برای اینکه دولت ایران برای ایجاد قوانین دریایی و تشکیل نیروی دریایی آماده شود.

◀ شکل‌گیری نیروی دریایی مدرن در اوایل قرن ۱۳ هجری شمسی

← یعنی اواخر قاجار نیروی دریایی ایران شکل گرفت؟

نه. اواخر سال ۱۳۰۶، دولت که دیگر پهلوی‌ها روی کار آمده بودند، لایحه‌ای به مجلس شورای ملی داد تا مبلغی حدود ۲۰۰ هزار تومان برای خرید کشتی مسلح و تعمیر کشتی‌های موجود اختصاص دهد. این مبلغ باید از درآمدهای سال ۱۳۰۷ کشور تأمین می‌شد. البته مجلس هزینه استخدام یک مهندس نیروی دریایی از ایتالیا به مدت سه سال را هم مصوب کرده

در بندر چمخاله نزدیک لنگرود، پایگاه دریایی و کشتی‌سازی داشتیم. اما پس از دوره نادرشاه به بعد دیگر نیروی دریایی نداشتیم چون مشکلات ما بیشتر با همسایه‌های شرقی و غربی مان بود. همسایه شرقی ما ازبکان و همسایه غربی ما عثمانیان بودند. از شمال هم که روس‌ها، از قرن نوزدهم شروع به حملات خود کردند. به همین دلیل ایرانیان توجه کمتری به جنوب داشتند و بیشتر جزایر ایران به دست اعراب افتاد. پس از آن هم انگلیسی‌ها از قرن نوزدهم که وارد خلیج فارس شدند، با ایرانیان قرارداد بستند و خلیج فارس به نوعی دریاچه داخلی انگلستان شد.

ناصرالدین شاه یک ناو از آلمان به نام پرسپولیس خرید. ناو بزرگی نبود و کارکرد آن بیشتر برای دریافت مالیات از مناطق جنوب کشور، اشرار و شیوخ طغیانگر را آرام می‌کرد. مظفردالدین شاه هم ناوچه به نام مظفیری خرید. بلژیکی‌ها هم ۹ ناوچه از انگلیسی‌ها خریدند تا نیروی دریایی ایران را تشکیل دهند. با این حال، همین کشتی‌ها باعث تشدید راهزنی دریایی می‌شد. اعراب به این کشتی‌ها حمله می‌کردند. در عمان گروهی که به خوارج مشهور